

GARRI POTTER VA CHALAZOT SHAHZODA ASARI TARJIMASIDAGI TRANSFORMATSIYALAR TAHLILI

Inog'omjonova Robiya Rustamjon qizi
Toshkent Davlat Transport Universiteti talabasi

ANNOTATION

Ushbu maqola Garri Potter va Chalazot shahzoda asaridagi transformatsiya turlarini keng yorigan. Maqolani o'qish davomida leksik, grammatik, hamda stilistik ma'no turlari haqida ko'pgina ma'lumotlarga ega bo'lasiz. Bundan tashqari tahlilda berilgan transformatsiya misollari, bu tarjima turlarini yanada yaxshiroq tushunish imkonini beradi.

Kalit so'zlar: tahlil, tarjima, transformatsiya, tur, izoh, leksika, grammatika, stilistika, ma'no, o'zgarish.

KIRISH: Joanne Rowling xotini Frsl uning Pen ismi J. K. Rowling, Buyuk Britaniya muallifi va Fillanist. U 1997 yildan 2007 yilgacha nashr etilgan yetti jildlik fantastik fantastik seriyali "Garri Potter"ni yozgan. Seriya 600 milliondan ortiq nusxada sotilgan, 84 tilga tarjima qilingan va filmlar va video o'yinlarni o'z ichiga olgan global media franshizasini yaratgan. The Casual Vacancy (2012) uning kattalar uchun yozilgan birinchi romani edi. U Robert Galbraith taxallusi ostida davom etayotgan jinoiy fantastika seriyasini "Cormoran Strike" yozadi. Glostershir (Gloucestershire) shahrida tug'ilgan Rowling 1990-yilda Xalqaro Amnistiya tashkilotida tadqiqotchi va ikki tilda so'zlashuvchi kotib bo'lib ishlagan, o'shanda u Manchesterdan Londonga kechikkan poyezdda Garri Potter seriali g'oyasini o'ylab topgan. Keyingi yetti yillik davrda onasining o'limi, birinchi farzandining tug'ilishi, birinchi eridan ajrashishi va nisbiy qashshoqlik, 1997 yilda seriyadagi birinchi roman "Garri Potter va falsafa toshi" nashr etilguniga qadar davom etdi. Undan keyin oltita serial davom etdi va 2008 yilga kelib Forbes uni dunyodagi eng ko'p maosh oluvchi muallif deb e'lon qildi.

ADABIYOTLAR TARIXI VA METODOLOGIYA

"I doubt you'd find a woman who sulked for half an hour because Madam Rosmerta didn't laugh at their joke about the hag, the Healer, and the Mimbulus mimbletonia."- Шундай бўлса-да, аёл киши,- жавоб берди хаёлини йиғиб олган Гермiona,- Сехргар, табиб ва мимбулюс мимблътония ҳақидаги латифани эшитган Росмерта хоним кулмагани учун ярим соат азият чекмайди. Tahlili :

Ushbu gap leksik transformatsiya turiga kiradi. Gapda Realiya qo'llanilgan. Keyingi parcha: "The only protection that can possibly work against the lure of power like Voldemort's!

- Бир сўз ила айтганда, сени айнан мен таъкидлаб келган, яъни Вольдемортнинг кудратига қаршилик кўрсатишга қодир бўлган яхши кўриш қобилиятинг ҳимоя қилмоқда!... Tahlil : Stilistik transformatsiya: o'xshatish. Bundan tashqari, tarjimada ijodiy tarjima ham qo'llaniladi. Bu asarning g'oyasini, badiiy o'ziga xosligini o'zgartirmaslik, balki unga ijobiy munosabatda bo'lish orqali uning mazmunini, intonatsiyasini, yangi tilda uslubini tiklashni anglatadi. Bu tur leksik transformatsiyaga kiradi, chunki bu erda so'zlarning qo'llanilishi, so'z o'yinlari, qo'shish va ayirish sodir bo'ladi. Keyingi parcha : - who had never seen it before, when a powder-blue carriage the size of a house... Дафн маросими арафасида Ман этилган ўрмон четига аста қўнган хира мовий рангли, ўлчами уйдаи келадиган... Tahlil : Leksik transformatsiya: neologizm. Neologizm - bu yangi ishlab chiqilgan yoki o'ylab topilgan so'z bo'lib, u umumiy foydalanishga tusha boshlagan. Bundan tashqari, stilistik transformatsiya: metafora. u uying kattaligi bilan taqqoslanadi. There were many crossings-out and alterations, but finally, crammed into a corner of the page, the scribble... Кўплаб сўзлар ўчирилгани, тузатишлар киритилганига қараганда, навбатдаги афсунни қўллашга оид йўриқнома устида Шаҳзода анча тер тўккан кўринади. Tahlili : Leksik transformatsiya: Chiqib ketish so'zi bu erda polisemantik so'zdir. Bundan tashqari, grammatik o'zgartirish: ko'plik ma'nosini bildiruvchi so'zlardan keyin biz ko'plik tuzilmasidan foydalanamiz va bu erda bo'lishi kerak: ko'plab kesishishlar. Keyingi parcha: What a stupid situation to have landed himself in... and now the last few footsteps were dying away; everyone was shuffling along the dark platform outside; he could hear the scraping of trunks and loud babble of talk. Узокда эшитилган сўнги қадам товуши ҳам тинди. Ҳамма қоронғи платформага тушиб, сандиқ тортганча, баланд гаплашиб юрибди. Tahlili : Leksik transformatsiya: Bu erda frazeologik birlik ishlatilgan. Chunki bizning qadamlarimizni o'ldirish mumkin emas. Bundan tashqari, grammatik o'zgartirish: bu erda inversiya ishlatiladi. Inversiya ingliz tilidagi jumalarda so'z yoki ibora oxiridagi odatdagi holatda emas, balki oddiy gap boshida joylashgan vaziyatni tasvirlash uchun ishlatiladigan atamadir. Bu siz jumladagi so'zlarning tabiiy tartibini o'zgartirayotganingizni anglatadi. Keyingi parcha: he felt his heart lift at the thought that there was still one last golden day of peace left to enjoy with Ron and Hermione. Шундай бўлса-да, Рон ва Гермiona билан бирга ўтказадиган зўр кун

борлигидан анча енгил тортди. Tahlili : Stilistik transformatsiya: metafora .“Oltin kun” so‘zi tom ma’noda emas, balki majoziy ma’noda qo‘llaniladi. Bundan tashqari, grammatik transformatsiya: olmoshlarni tarjima qilish xususiyatlari. Refleksiv olmoshlarni olib tashlash kerak. Bu shunday bo'lmasligi kerak: Men o'zimga va'da berdim. Ron and Hermione bickered all the way back to Weasleys' Wizard Wheezes, where they were forced to stop so that they could dodge undetected around a very anxious-looking Mrs. Weasley and Hagrid, who had clearly noticed their absence. Рон билан Гермиона юрган йўлида гап талашиб, эгизакларнинг кулгилимоллар дўконига яқин қолгандагина жим бўлишга мажбур бўлишди. Кўчада, хавотир олиб учаласини қидираётган миссис Уэсли билан Хагрид кўринди. Stilistik transformatsiya: alliteratsiya. Alliteratsiya - so'z boshida undosh tovushlarning takrorlanishi. Masalan: “Ko'pchilik o'lim bilan do'stlashmoqda. Bundan tashqari, leksik transformatsiya: tashvishli qarash chalkashlik ma'nosini anglatadi. Harry ran down the stairs two at a time, coming to an abrupt halt several steps from the bottom, as long experience had taught him to remain out of arm's reach of his uncle whenever possible. Гарри катта қадам ташлаганча, зинапоя бўйлаб пастга югурди-ю, охирига етмай, тақа тўхтаб қолди. Бой ҳаётий тажриба амакидан нари туриш кераклигини яхши ўргатиб қўйган. Tahlili : Leksik transformatsiya: tarjimada ma'no o'zgaradi. (Erkin tarjima). Bundan tashqari, stilistik transformatsiya: qism orqali ifodalangan butunlikni sinekdoxa.+ Leksik o'zgartirish: frazemalarning bu yerda keng qo'llanishi: ran down, come to, stay out...

Bellatrix's astounded face glowed red in the blaze of a third unique flame, which shot from the wand, twisted with the others, and bound itself thickly around their clasped hands, like a fiery snake. Беллатрикснинг донг қолган башараси қизил тус касб этиб, хира ёришиб кўринди: унинг сеҳрли таёқчаси оловнинг учинчи тилини чиқарди. Ушбу тил ҳам, дастлабки иккита тилга қўшилиб, Нарцисса билан Снеггнинг қовушиб турган қўлларини бир-бирига, худди арқондай, худди олов илондай, маҳкам боғлаб юборди. Tahlili : Stilistik o'zgartirish: to'g'ridan-to'g'ri qabul qilinmasligi kerak bo'lgan haddan tashqari bo'rttirilgan bayonotlar yoki da'volar. Bu yerda “hayratda qoldirgan” so‘zi “dong qolgan” kabi “hayratda qoldirgan” ma’nosini bo‘rttirib ko‘rsatib, “o‘tda til yo‘q” va bu yerda ham muallif otish ma’nosini ikkinchi, uchinchi... deb bo‘rttirib ko‘rsatgan. Qo'shimcha ravishda stilistik transformatsiya: o'xshatish. bir narsani boshqa turdagi boshqa narsa bilan solishtirishni o'z ichiga oluvchi nutq timsoli, tavsifni yanada ta'kidli yoki yorqinroq qilish uchun ishlatiladi (masalan, sherdek jasur). + Grammatik transformatsiya: olmoshlarni tarjima qilish xususiyatlari. Refleks

olmoshning o'zi "bir biriga" deb tarjima qilingan bo'lsa, "o'ziga" deb tarjima qilinishi kerak. Bu turda fe'lga e'tibor berish kerak. Fe'lning o'zi ma'noni bildiradi.

XULOSA: Xulosa qilib shuni aytish mumkinki, barcha o'zgarish turining ham o'z ahamiyati bor ayniqsa tarjima jarayonida bu muhim kasb etadi. Ya'ni ularning barchasi ham tarjima jarayonini soddalashtirish, tushunuvchanligini oshirish shu bilan birga uning qiymatini oshirish uchun xizmat qiladi. Ushbu o'zgarish turlarini yaxshilab ajratib olish uchun ular haqida yetarlicha ma'lumotga ega bo'lish kerak.

References:

1. Samandarov, S. U. O., Ortiqov, M. I. O., & Achilov, O. R. (2022). FOREGROUNDING AS A LITERARY DEVICE. Academic research in educational sciences, 3(10), 538-541
2. Rustamovich, A. O. (2023). TARJIMADAGI MUAMMOLAR. INNOVATION IN THE MODERN EDUCATION SYSTEM, 3(27), 187-193.
3. Achilov, Oybek Rustamovich, & Inog'Omjonova, Robiya Rustamjon Qizi (2023). THE ROLE OF LEXICAL TRANSFORMATION IN THE TRANSLATION PROCESS. Oriental renaissance: Innovative, educational, natural and social sciences, 3 (4), 288-294.
4. Muxiddinov, O. N. U., Nabiev, S. M. U., & Achilov, O. R. (2022). CONVERGENCE OF STYLISTIC DEVICES IS ONE OF THE EXPRESSIVE MEANS OF FOREGROUNDING. Academic research in educational sciences, 3(10), 568-571.